

Maciej Borski

Sprawozdanie z konferencji naukowej „Działania człowieka. Bodźce – mechanizmy – konsekwencje. Konferencja prawno-ekonomiczno-socjologiczna”

Roczniki Administracji i Prawa 14/1, 315-319

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NAUKOWEJ
„DZIAŁANIA CZŁOWIEKA. BODŹCE – MECHANIZMY –
KONSEKWENCJE. KONFERENCJA
PRAWNO-EKONOMICZNO-SOCJOLOGICZNA”, KRAKÓW,
27-28 WRZEŚNIA 2014 R.

W dniach 27-28 września 2014 r. na terenie Centrum Wystawienniczo-Konferencyjnego im. Tadeusza Kościuszki, zlokalizowanego w zabytkowej Kurtynie I-V Południowej w Forcie nr 2 „Kościuszko” na Kopcu Kościuszki w Krakowie, zorganizowana została z inicjatywy Stowarzyszenia Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa „Fontes” ogólnopolska konferencja naukowa pt. „Działania człowieka. Bodźce – Mechanizmy – Konsekwencje. Konferencja prawno-ekonomiczno-socjologiczna”.

Stowarzyszenie Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa skupia ponad siedemdziesięciu naukowców z kilkunastu ośrodków akademickich w Polsce: prawników, ekonomistów, socjologów, psychologów i innych. Członków Stowarzyszenia łączy chęć poznania ładu normatywnego (instytucjonalnego) współczesnego społeczeństwa w całej złożoności tego zjawiska. Stowarzyszenie stawia sobie za cel poznanie, na drodze badań empirycznych, przyczyn wprowadzania do obiegu społecznego określonych norm prawnych oraz ich następstw społecznych i gospodarczych.

Celami naukowymi stowarzyszenia jest ustalanie treści norm (reguł działania, instytucji), jakimi posługuje się człowiek we wszystkich aspektach swojej egzystencji i wzajemnych powiązań pomiędzy normami (regułami, instytucjami) agregowanymi w ramach różnych zbiorów informacji. Badania naukowe prowadzone przez członków Stowarzyszenia opierają się na interdyscyplinarnym podejściu do poznawania ładu normatywnego (instytucjonalnego), na łączeniu wiedzy z różnych dziedzin nauk społecznych: prawa, socjologii, ekonomii, psychologii, politologii i in.

Celem konferencji było wypełnienie luk dotyczących roli w społeczeństwie sformalizowanych prawnie bodźców (korzyści i kosztów) w badaniach naukowych i integracja wysiłków przedstawicieli różnych dyscyplin z obszaru nauk społecznych. Tematyka konferencji zainteresowała osoby specjalizujące się w zagadnieniach teorii prawa, polityki legislacyjnej, polityki społecznej, polityki ekonomicznej, przedstawicieli nowej ekonomii instytucjonalnej, nauk o zarządzaniu, politologów oraz socjologów i psychologów społecznych, którzy zajmują się problematyką zmiany społecznej.

Wydarzenie uroczyście otworzył prof. nzw. dr hab. Paweł Chmielnicki (WSliZ Rzeszów) – prezes Stowarzyszenia Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa. Następnie głos zabrał prof. nzw. dr hab. Piotr Dobosz (PWSZ w Tarnowie) – skarbnik Stowarzyszenia Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa, który przywitał także uczestników przybyłych z różnych stron Polski w imieniu prof. dr. hab. Mieczysława Rokosza – prezesa Komitetu Kopca Kościuszki w Krakowie. Potem wystąpiła p. Katarzyna Szepelek – przewodnicząca Koła Naukowego – Sekcji Ochrony Dóbr Kultury TBSP UJ.

Następnie rozpoczęła się pierwsza sesja plenarna zatytułowana: „Sankcje i gratyfikacje: dlaczego prawnicy nie badają prawa jako systemu utrwalanego za pomocą nagród?”, moderowana przez prof. nzw. dr hab. Piotra Dobosza. Zainaugurował ją prof. nzw. dr hab. Adam Sulikowski (Uniwersytet Wrocławski), wystąpieniem pt. „Idee i metody współczesnych krytycznych studiów nad prawem (Critical Legal Studies)”. W swoim wystąpieniu prelegent skupił się na idei i znaczeniu krytycznych studiów nad prawem. Następnie głos zabrał prof. nzw. dr hab. Andrzej Korybski (UMCS Lublin), przedstawiając wykład na temat: „Potrzeby antropologicznego ujęcia prawa we współczesnej polskiej teorii prawa”. W swoim wystąpieniu ukazał on miejsce problemów prawniczych w antropologii, zauważając, że o ile wcześniej problemy te były omawiane indywidualnie, o tyle obecnie doszło już do instytucjonalizacji antropologii prawa. Kolejnym prelegentem był prof. nzw. dr hab. Paweł Chmielnicki, który swoje wystąpienie zatytułował „Władza bez odpowiedzialności? Problemy formalizacji reguł zdobywania, przy pomocy rywalizacji ekonomicznej, pozycji dominującej w społeczeństwie”. Zwrócił on uwagę na bardzo istotną problematykę badania reguł gospodarowania, ukazując przy okazji ich historyczną ewolucję. W dalszej kolejności głos zabrał dr Jacek Srokosz (Uniwersytet Opolski), który podjął próbę odpowiedzi na pytanie: „Czy prawnik musi być ramieniem suwerena stosującym sankcje? Edukacja prawnicza w pozytywistycznym i socjologicznym ujęciu prawa”. Na wstępie prelegent stwierdził, że edukacja prawnicza związana jest z postrzeganiem prawa w ramach konkretnej kultury prawnej, w związku z czym postanowił w swoim wystąpieniu ukazać dwa podstawowe modele kształcenia prawników: pozytywistyczny i realistyczny. Następnym referentem był dr Przemysław Kaczmarek (Uniwersytet Wrocławski), skupiając się na temacie „Działania prawnika w roli zawodowej: ujęcie analityczne, strukturalne, dialogiczne”. Celem jego wystąpienia było ukazanie działalności prawników w kontekście sprawstwa. Prelegent podjął próbę redefinicji roli zawodowej prawnika. Zauważył, że prawnik działa w pewnej instytucjonalnej roli zawodowej i że jest to korzystne z punktu widzenia społeczeństwa. Następnie głos zabrał dr Maciej Borski (WSH Sosnowiec), analizując tematykę nadawania biegu inicjatywom ustawodawczym i skupiając się na problematyce znaczenia uzasadnienia projektu ustawy i uprawnień marszałka Sejmu związanych z wymuszeniem na wnioskodawcy przygotowania go w sposób określony postanowieniami regulaminu Sejmu. Pierwszą sesję plenarną zakończyła dr Marta Andruszkiewicz (Uniwersytet w Białymstoku) wystąpieniem na temat wpływu języka na działania adresatów norm prawnych. Podjęła ona próbę wykazania, w jakim zakresie język prawny wpływa na zachowania adresatów prawa, konkludując, że władza tych, którzy operują językiem prawnym nad tymi, którzy są nim zobligowani, jest ogromna.

Po przerwie obiadowej rozpoczęła się druga sesja plenarna zatytułowana: „Kij i marchewka: w jaki sposób społeczeństwo buduje lojalność jednostki wobec systemu?”. Sesję tę moderował prof. nzw. dr hab. Andrzej Korybski. Jako pierwszy głos zabrał dr Leszek Bielecki (Wyższa Szkoła Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych im. prof. Edwarda Lipińskiego w Kielcach), który swoje wystąpienie zatytułował: „Ulga mieszkaniowa w podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu odpłatnego zbycia nieruchomości i praw majątkowych jako element systemu prawa podatkowego utrwalony za pomocą korzyści”. Wystąpienie dr. Mariana Liwo (WSiZ Rzeszów) zatytułowane zostało „Bezpieczeństwo i higiena pracy (służby) – zysk czy strata podmiotu zatrudniającego?”. Następnie głos zabrała dr Anna Kociołek-Pęksa (Szkoła Główna Handlowa), przedstawiając tematykę stosunku pracy

jako „nagrody/marchewki” w polskim prawie pracy i prawie zabezpieczenia społecznego. Wspólne wystąpienie prof. nzw. dr. hab. Filipa Grzegorzcyka i dr. Jerzego Hejnara (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie) poświęcone zostało skuteczności regulacji wybranych zachowań korporacyjnych na polskim rynku kapitałowym. Następnie głos zabrał dr Jakub Rzymowski (Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna w Skierniewicach). Przedstawił on wystąpienie poświęcone tajemnicy jako uprawnieniu. Kolejnym prelegentem był mgr Piotr Feczko (Krakowska Akademia im. A. Frycza Modrzewskiego), który swój wykład zatytułował: „Społeczeństwo a jednostka wedle public governance w Chinach”. Po nim głos zabrała dr Ewelina Żelasko-Makowska (Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie), przedstawiając jako studium przypadku tematykę obowiązku ustawowego bez sankcji. Drugą sesję plenarną zakończył dr Zbigniew Piepiora (Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu), który w imieniu swoim oraz pozostałych członków międzynarodowego projektu badawczego Hong Yang, Oluwatosin Ijabadeniyi przedstawił podstawowe założenia projektu pt. „Społeczny odbiór wydobywania gazu łupkowego”.

W podsumowującej pierwszy dzień obrad dyskusji głos zabrali m.in.: prof. nzw. dr. hab. Adam Sulikowski, prof. nzw. dr. hab. Andrzej Korybski, prof. nzw. dr. hab. Paweł Chmielnicki, prof. nzw. dr. hab. Piotr Dobosz, prof. nzw. dr. hab. Marek Mączyński, prof. nzw. dr. hab. Filip Grzegorzcyk, prof. nzw. dr. Bolesław Maciej Ćwiertniak, dr Jacek Srokosz, dr Przemysław Kaczmarek, dr Maciej Borski, dr Marta Andruszkiewicz, dr Leszek Bielecki, dr Marian Liwo, dr Anna Kociołek-Pęksa, dr Jerzy Hejnar, dr Jakub Rzymowski, dr Ewelina Żelasko-Makowska, dr Zbigniew Piepiora. Podczas dyskusji zastanawiano się nad: brakiem badań prawników nad prawem jako systemem utrwalanym za pomocą nagród; sposobem, w jaki społeczeństwo buduje lojalność jednostki wobec systemu; prawem jako systemem bodźców nakłaniających do przyjęcia postawy kooperacyjnej; źródłami bodźców opisanych prawem.

Pierwszy, bardzo bogaty dzień konferencji, zakończyło zebranie Zarządu i Komisji Rewizyjnej Stowarzyszenia Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa „Fontes”. Odbyło się także Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia. W trakcie zebrania podjęto decyzję o uruchomieniu m.in. dwóch nowych, dużych projektów badawczych pod nazwą „Sankcje i gratyfikacje w prawie” (P9) oraz „Kariera zawodowa nauczyciela akademickiego w Polsce” (P10). Ustalono, że kameralne seminaria „Fontes”, które w minionym roku odbyły się w Sosnowcu, Krakowie, Częstochowie, Rzeszowie i Kielcach, będą kontynuowane w 2015 r. Ponadto:

1. przeprowadzono wybory uzupełniające do Komisji Rewizyjnej,
2. rozpatrzono sprawozdania Komisji Rewizyjnej i przyjęto plan działań kontrolnych w roku 2015,
3. podjęto uchwałę w sprawie przeznaczenia środków budżetowych.

Ustalono także wstępnie termin i miejsce IV Zjazdu Stowarzyszenia Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa i przyszłorocznej konferencji, która będzie częścią międzynarodowej konferencji współorganizowanej z Critical Legal Studies (międzynarodowa organizacja naukowa) na wrzesień 2015 roku we Wrocławiu.

Drugi dzień obrad był bardzo intensywny. Obejmował on co prawda tylko jedną sesję plenarną, podzieloną jednak na dwa obszerne panele. Pierwszy z nich pt. „Jednostka – wspólnota. Prawo jako system bodźców nakłaniających do przyjęcia postawy kooperacyjnej? moderowała prof. UJ dr hab. Iwona Niżnik-Dobosz. W ramach tego panelu głos zabrali:

1. prof. nzw. dr hab. Marek Mączyński (Uniwersytet Jagielloński) – „Znaczenie wyborów do samorządu lokalnego w dobie globalizacji”
 2. dr Monika Augustyniak (Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego) – „Uczestnik partycypacji społecznej w gminie – bilans zysków i strat”
 3. dr Agata Barczewska-Dziobek (Uniwersytet Rzeszowski) – „Gminne rady seniorów – inspiracje oraz skutki wprowadzenia rozwiązania prawnego (prezentacja założeń i wstępnych ustaleń projektu)”
 4. dr Tomasz Moll (Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa im. Wojciecha Korfatego w Katowicach) – „Skuteczność prawa bez sankcji, w świetle art. 20 u.s.g.”
 5. dr Katarzyna Płonka-Bielenin (Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa im. Wojciecha Korfatego w Katowicach) – „Znaczenie norm «jednoelementowych» w systemie prawa na przykładzie wybranych przepisów ustaw samorządowych”
 6. dr Piotr Ruczkowski (Wyższa Szkoła Ekonomii i Prawa im. prof. E. Lipińskiego w Kielcach) – „Nieodpłatne świadczenie usług publicznych – bodźce pozytywne czy negatywne dla rozwoju społeczno-gospodarczego regionu”
 7. dr Aleksander Wolski (Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa im. Wojciecha Korfatego w Katowicach) – „Tożsamość lokalna jako motyw przestrzegania prawa”
 8. dr Jarosław Czerw (Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie) – „Referendum lokalne jako instrument nadzoru społeczności lokalnej nad wójtem”
 9. dr Marek Stych (Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie) – „Problemy komunalizacji portu na przykładzie portu we Władysławowie (wstępne ustalenia w projekcie P6)”
 10. dr Bogusław Przywora (Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie) – Konstytucyjne prawo do służby publicznej a zasady naboru na stanowiska w służbie zagranicznej – uwagi na tle raportu Najwyższej Izby Kontroli”
- Moderatorem drugiego panelu zatytułowanego: „Źródła bodźców opisanych prawem” był z kolei prof. dr hab. Paweł Chmielnicki. Panel ten obejmował następujące wystąpienia:
1. mgr Daria Danecka, dr Sławomir Tkacz (Uniwersytet Śląski w Katowicach) – „O tym, dlaczego ludzie godzą się na istnienie prawa”
 2. dr Paweł Jabłoński (Uniwersytet Wrocławski) – „Prestiż prawa w kontekście różnicy między kognitywnym i konstruktywnym ujęciem idei szacunku”
 3. dr Urszula Kosielińska-Grabowska (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie) – „Odpowiedzialność prawna jednostki w świetle rozwoju neuroscience”
 4. dr Grzegorz Maroń (Uniwersytet Rzeszowski) – „Responsywność porządku prawnego wobec tożsamości religijnej obywateli jako czynnik sprzyjający jego społecznej legitymizacji”
 5. mgr Jakub Sieradzki (WSiZ Rzeszów) – „Obowiązywanie normy prawnej na przykładzie desuetudo”
 6. mgr Łukasz Górski (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) – „Racjonalność technologiczna. Technologia jako system kontroli”
 7. dr Aleksandra Stopová-Kozioł (Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa im. Wojciecha Korfatego w Katowicach) – „Problem właściwości sądu przy orzekaniu w sprawach o odpowiedzialności rodzicielskiej na tle rozwiązań prawa europejskiego”
 8. mgr Beata Rozpędek (Uniwersytet Śląski w Katowicach) – „Druga ustawa antykryzysowa wyzwaniem dla przedsiębiorców”

9. mgr Anna Wójtowicz-Dawid (WSiZ Rzeszów) – „Klauzule społeczne w zamówieniach publicznych – potrzeba czy polityka?”

10. mgr Marcin Wróbel (Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu) – „Gdy zwyczaj zastępuje prawo. Normy zbiorowego wypasu owiec w ujęciu socjologiczno prawnym”

11. Anna Wójcik – „Psychologia a prawo – związki i płaszczyzny”.

W dyskusji podsumowującej obrady głos zabrali m.in.: dr Monika Augustyniak, dr Agata Barczewska-Dziobek, dr Tomasz Moll, dr Katarzyna Płonka-Bielenin, dr Piotr Ruczkowski, dr Aleksander Wolski, dr Jarosław Czerw, dr Marek Stych, dr Bogusław Przywora, dr Paweł Jabłoński, dr Urszula Kosielińska-Grabowska, dr Grzegorz Maroń, dr Aleksandra Stopová-Kozioł, dr Sławomir Tkacz, mgr Daria Danecka, mgr Piotr Feczko, mgr Jakub Sieradzki, mgr Łukasz Górski, mgr Beata Rozpędek, mgr Anna Wójtowicz-Dawid, mgr Marcin Wróbel, Anna Wójcik.

Nie ulega wątpliwości, że konferencja przyniosła wymierny efekt w postaci pogłębionej dyskusji dotyczącej podstaw i problemów badań empirycznych nad: brakiem badań prawników nad prawem jako systemem utrwalanym za pomocą nagród; sposobem, w jaki społeczeństwo buduje lojalność jednostki wobec systemu; prawem jako systemem bodźców nakłaniających do przyjęcia postawy kooperacyjnej; źródłami bodźców opisanych prawem.

Maciej Borski